

Brüssel, 3.9.2020
COM(2020) 477 final

2020/0228 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

milles käsitletakse 10. Euroopa Arengufondi projektidest vabanenud rahaliste vahendite eraldamist Aafrika rahutagamisrahastu vahendite täiendamiseks

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Aafrika rahutagamisrahastu loodi 2003. aastal Cotonou lepingu¹ raames Cotonou lepingu kohaldamise ajaks ning seda rahastatakse Euroopa Arengufondist (EAF), st liidu uldeelarve väliselt. Aafrika rahutagamisrahastu on üks peamisi vahendeid, millega rakendatakse Aafrika ja ELi koostööd rahu ja julgeoleku valdkonnas.

Praeguse 11. EAFi raames eraldati Aafrika rahutagamisrahastule ajavahemikuks 2014–2020 esialgu 750 miljoni euro suurune summa. Selle summa puhul, mis põhines 10. EAFi raames Aafrika rahutagamisrahastule ette nähtud kulukohustustel, ei võetud piisavalt arvesse Aafrika rahutagamisrahastu rahastamismahu järsku suurenemist pärast 2012. aastat, mis jätkus kuni 2015. aastani, mil komisjon piiras oma toetuse rahutagamisoperatsioonidele 80 %ga ÜRO toetusmäärast, mida maksti tol ajal sõjaväelastele ja politseinikele, kes olid lähetatud Aafrika riikide juhitavate rahutagamisoperatsioonide raames. Selle ülemmäära kehtestamine tõi kaasa Aafrika rahutagamisrahastu väljamaksete stabiliseerumise, kuid mitte vähenemise, kuna Aafrika rahutagamisrahastu toetuste ülemmäära kehtestamise kaudu saavutatud säästule vastukaaluks suurenes rahastatud rahutagamisoperatsioonide üldarv. Nõudluse suurenemine on tingitud eelkõige käimasolevate operatsioonide rahastamise jätkumisest (Aafrika Liidu missioon Somaalias ehk AMISOM) ning uute rahutagamisoperatsioonide loomisest (Lääne-Aafrika riikide majandusühenduse missioon Guinea-Bissaus ehk EUCOMIB, Boko Harami vastane rahvusvaheline rakkerühm ehk MNJTF, G5 Saheli ühendvägi).

Seepärast on Aafrika rahutagamisrahastut praeguseks täiendatud neli korda kogusummas 1,635 miljonit eurot: kaks täiendust kumbki summas 150 miljonit eurot (otsustatud vastavalt 24. septembril 2015² ja 2. augustil 2016³) 2014.–2016. aasta tegevusprogrammi jaoks, kolmas täiendus summas 535 miljonit eurot (samuti otsustatud 2. augustil 2016⁴) 2017.–2018. aasta tegevusprogrammi rahastamiseks ja neljas täiendus summas 800 miljonit eurot (otsustatud 11. aprillil 2019⁵) 2019.–2020. aasta tegevusprogrammi rahastamiseks. Need rahalised vahendid võimaldavad Aafrika rahutagamisrahastu raames läbi viia tegevusi kuni 2020. aasta lõpuni.

Kooskõlas komisjoni ettepanekuga mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohta⁶ ja kõrge esindaja ettepanekuga Euroopa rahutagamisrahastu kohta⁷ peaksid Aafrika rahutagamisrahastu raames praegu rahastatavad tegevused alates 1. jaanuarist 2021 üle võtma naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend (NDICI) ning Euroopa rahutagamisrahastu. Selleks et tagada pidev ja usaldusväärne ELi toetus Aafrika juhitud rahu- ja julgeolekumeetmetele, tuleks alates 2021. aasta jaanuarist kuni juunini või kuni Cotonou lepingu lõppemiseni (olenevalt sellest, kumb on varasem) hõlbustada sujuvat üleminekut Aafrika rahutagamisrahastu ja kõnealuste uute rahastamisvahendite vahel.

¹ Koostööleping ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, mis allkirjastati Cotonous 23. juunil 2000. aastal.

² Komisjoni 7. detsembri 2015. aasta otsus C(2015) 8627.

³ Komisjoni 17. novembri 2016. aasta otsus C(2016) 7258.

⁴ Komisjoni 27. aprilli 2017. aasta otsus C(2017) 2579, muudetud komisjoni 23. veebruari 2018. aasta otsusega C(2018) 1258.

⁵ Komisjoni 6. juuni 2019. aasta otsus C(2019) 4070.

⁶ Komisjoni ettepanek mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohta, mai 2018.

⁷ HR(2018) 94, 13. juuni 2018.

Käesoleva nõukogu otsuse ettepaneku eelnõu eesmärk on saada nõukogult luba kasutada 10. EAFist vabanenud rahalisi vahendeid Aafrika rahutagamisrahastu täiendamiseks lisasummaga kuni 129 miljonit eurot. Neid vahendeid kasutatakse vastavalt 10. EAFi liikmesriikide vahelisele osamaksude jaotusele⁸.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

ELi üldises strateegias⁹ määratletakse rahu ja julgeolekut kui ELi peamisi huve. Lisaks märgitakse, et julgeolek Euroopas on tihedalt seotud rahuga naaberriikides ja neid ümbritsevates piirkondades. 2017. aastal vastu võetud uuendatud Euroopa arengukonsensus¹⁰ seatakse üheks viiest sihtvaldkonnast „rahu“ ja kinnitatakse ELi pühendumist reeglitele põhinevale maailmakorrale, mille keskmes on mitmepoolsus.

Aafrika rahutagamisrahastu on üks peamisi vahendeid, millega 2007. aastal Lissabonis vastu võetud Aafrika ja ELi ühisstrateegia raames viiakse ellu ELi ja Aafrika koostööd rahu ja julgeoleku valdkonnas. ELi ja Aafrika neljandal tippkohtumisel 2014. aastal kinnitati, et rahu ja julgeolek on ühisstrateegia rakendamise üks viiest prioriteetsest valdkonnast. Aafrika Liidu ja Euroopa Liidu viiendal tippkohtumisel 2017. aasta novembris leppisid juhid kuni järgmise tippkohtumiseni jäävaks ajavahemikuks kokku neljas ühises strateegilises prioriteedis, millest üks on „vastupanuvõime, rahu, julgeoleku ja juhtimise tugevdamine“. Tuginedes uuele Euroopa arengukonsensussele, milles tuletatakse meelde julgeoleku ja arengu vahelist seost, ning ELi üldisele strateegiale, milles rõhutatakse vajadust võtta kasutusele integreeritud lähenemisviis konfliktidele, on koostöö rahu ja julgeoleku valdkonnas jätkuvalt Aafrika ja ELi partnerluse keskmes. Sellest lähtuvalt kirjutasid Euroopa Komisjon ja Aafrika Liidu Komisjon 23. mail 2018 alla vastastikuse mõistmise memorandumile rahu, julgeoleku ja valitsemistava küsimustes, millega luuakse raamistik ELi ja ALi tõhustatud koostööks rahu ja julgeolekuga seotud probleemide lahendamisel. Keskendumist jätkuvale tugevale koostööle Aafrika partneritega rahu ja julgeoleku valdkonnas kinnitati hiljuti ka komisjoni ja Euroopa välis teenistuse 2020. aasta märtsi ühisteatises „Tervikliku Aafrika strateegia suunas“¹¹.

Käesoleva ettepanekuga, mis võimaldab Aafrika rahutagamisrahastu tegevusel jätkuda kuni 2021. aasta keskpaigani või kuni Cotonou lepingu lõppemiseni (olenevalt sellest, kumb on varasem), toetatakse ka ÜRO jätkusuutliku arengu eesmärkide täitmist, eelkõige jätkusuutliku arengu eesmärki nr 16 „Edendada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi säästva arengu jaoks, tagada üldine juurdepääs õigusemõistmisele ning luua tõhusad, usaldusväärsed ja kaasavad institutsioonid kõigil tasanditel“.

Aafrika rahutagamisrahastut rahastatakse tavaliselt Euroopa Arengufondi AKV-sisese ja piirkondliku koostöö assigneeringutest. Tulemusreservist (mittekasutatav) Aafrika

⁸ See ei loo pretsedenti varasematest EAFidest vabanenud vahendite võimaliku tulevase kasutamise suhtes, mis jääb liikmesriikide otsustada iga juhtumi puhul eraldi kooskõlas 26. novembri 2018. aasta nõukogu määruse (EL) 2018/1877 (mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust) artikliga 55.

⁹ Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia, juuni 2016.

¹⁰ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühisavaldus (2017/C 210/01): Euroopa uus arengukonsensus „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“, 7. juuni 2017.

¹¹ Euroopa Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „Tervikliku Aafrika strateegia suunas“, JOIN(2020) 4, 9. märts 2020.

rahutagamisrahastule eraldatud täiendavatest vahenditest rahastatavad tegevused on kooskõlas AKV riikide vahelises strateegias¹² kehtestatud üldiste ja konkreetsete eesmärkidega.

Kõnealuseid täiendavaid rahalisi vahendeid kasutatakse kooskõlas 11. EAFi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega. Nende vahendite kasutamine nähakse ette Aafrika rahutagamisrahastu 2019.–2020. aasta tegevusprogrammi muudatuse kaudu, lisades tegevuste läbiviimise alates 2021. aasta jaanuarist või kuni Cotonou lepingu lõppemiseni, olenevalt sellest, kumb on varasem. Selleks et komisjon saaks Aafrika rahutagamisrahastu 2019.–2020. aasta tegevusprogrammi muudatuse vastu võtta, on vaja eelnevat COREPERi heakskiitu, nagu on ette nähtud 11. EAFi rakendusmääruse¹³ artikli 15 punktis b.

- **Kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega**

Ei kohaldata

2. **ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS**

- **Õiguslik alus**

11. EAFi sisekokkuleppe¹⁴ artikli 1 lõige 4.

11. EAFi sisekokkuleppe artikli 1 lõikes 4 on nõutud, et nõukogu võtaks otsuse vastu ühehäälselt.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ei kohaldata

EAF on moodustatud liikmesriikide esindajate vahelise sisekokkuleppe alusel ning sellega nähakse ette võimalus kasutada vabanevaid vahendeid, kui nii on nõukoguga kokku lepitud¹⁵.

- **Proportsionaalsus**

Ettepanek ja eelkõige kavandatavad summad põhinevad Euroopa välis teenistuse ja komisjoni talituste tehtud põhjalikul analüüsil. Ettepanek põhineb ka eeldusel, et teised partnerid toetavad rahastamist. Lisaks sellele on ELi liikmesriikidel võimalus tasuda Aafrika rahutagamisrahastu kaudu oma vabatahtlik rahaline osalus.

Juulis 2016 võttis Aafrika Liit vastu otsuse kehtestada 0,2 % maksu vastavate kaupade impordile, et rahastada Aafrika Liitu. Otsuse eesmärk on tagada Aafrika Liidu rahufondi kaudu rahu ja julgeoleku jaoks usaldusväärne ja prognoositav rahastamine. Vajalike õigusaktide ja praktiliste meetmete rakendamine edeneb, ehkki igas Aafrika Liidu liikmesriigis eri kiirusega. Aafrika Liidu rahutagamisfondi raames kättesaadavad rahalised vahendid suurenevad pidevalt ja ulatuvad praegu enam kui 160 miljoni euroni.

¹² Komisjoni 13. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 7766, milles käsitletakse aastateks 2014–2020 strategiadokumendi ning Euroopa Liidu ja AKV-rühma riikide vahelise AKV-sisese koostöö sihtprogrammi vastuvõtmist.

¹³ Nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/322.

¹⁴ Sisekokkuleppe nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate vahel Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa (ELT L 210, 6.8.2013, lk 1).

¹⁵ 11. EAFi sisekokkuleppe artikli 1 lõige 4 ja nõukogu 26. novembri 2018. aasta määruse (EL) 2018/1877 (mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust) artikkel 55.

- **Vahendi valik**

EAF on liidu tasandil Aafrika rahutagamisrahastu ainus rahastamisallikas. Õiguslike piirangute tõttu ei saa olemasolevaid, liidu üldeelarvest rahastatavaid ELi vahendeid kasutada sõjalise või kaitsepoliitilise tähendusega operatsioonide jaoks või toetada sõjalisi toetuse saajaid muul eesmärgil kui selleks, et suurendada nende suutlikkust arengu või arenguks vajaliku julgeoleku toetamiseks.

Kooskõlas nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate sisekokkuleppe (Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa)¹⁶ artikli 1 lõikega 4 teeb otsuse nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata

- **Konsulterimine sidusrühmadega**

Ei kohaldata

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata

- **Mõju hindamine**

Ei kohaldata

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata

- **Põhiõigused**

Konfliktide ennetamise, kriisiohjamise ja konfliktijärgsete protsesside inimõiguste mõõtme tugevdamine on üks peamisi koostöövaldkondi, mis kuulub Aafrika ja ELi ühisstrateegia prioriteetse valdkonna „Rahu ja julgeolek“ alla. 2018. aasta mais allkirjastatud Euroopa Liidu ja Aafrika Liidu vahelise vastastikuse mõistmise memorandumiga, mis käsitleb rahu, julgeolekut ja valitsemist, rõhutatakse inimõiguste kesksust, sealhulgas võitlust konfliktidega seotud soolise vägivalla vastu, rahu ja julgeoleku saavutamiseks Aafrika mandril.

Aafrika rahutagamisrahastu 2019.–2020. aasta tegevusprogrammi¹⁷ raames pööratakse erilist tähelepanu kõigi asjakohaste tegevuste soolisele ja inimõiguste mõõtmele. Tegevusprogramm hõlmab toetust Aafrika Liidule ja teistele asjaomastele osalejatele, et luua kogu mandrit hõlmav inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise raamistik, mis kehtib kõigi Aafrika riikide juhitavate rahutagamisoperatsioonide suhtes.

¹⁶ ELT L 210, 6.8.2013, lk 1–14.

¹⁷ Komisjoni 6. juuni 2019. aasta otsus C(2019) 4070.

4. MÕJU EELARVELE

Ei kohaldata

EAF ei ole ELi eelarve osa.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Kehtib 11. EAFi suhtes kohaldatav ja Aafrika rahutagamisrahastu 2019–2020. aasta tegevusprogrammiga ette nähtud järelevalve, hindamise ja aruandluse kord.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Ettepaneku artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et 10. EAFi rahastatavatest projektidest vabanenud rahalistest vahenditest eraldatakse kuni 129 miljonit eurot Aafrika rahutagamisrahastu vahendite täiendamiseks, et rahuldada hinnangulisi rahastamisvajadusi 2021. aasta esimese kuue kuu jooksul..

Artikli 1 lõikes 2 on sätestatud, et kohaldatakse 11. EAFi eeskirju (rakendus- ja finantsmäärused¹⁸).

Artikliga 2 on ette nähtud otsuse jõustumise kuupäev.

¹⁸ Nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/322 11. Euroopa Arengufondi rakendamise kohta ja nõukogu 26. novembri 2018. aasta määrus (EL) nr 2018/1877, mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

milles käsitletakse 10. Euroopa Arengufondi projektidest vabanenud rahaliste vahendite eraldamist Aafrika rahutagamisrahastu vahendite täiendamiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse sisekokkulepet nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate vahel Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa,¹⁹ eriti selle artikli 1 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu praegust tegevust rahu ja julgeoleku tagamiseks Aafrika mandril Aafrika rahutagamisrahastu raames tuleks jätkata kuni 2021. aasta juuni lõpuni või ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma (edaspidi „AKV“) ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahel sõlmitud partnerluslepingu (edaspidi „AKV-ELi partnerlusleping“) ²⁰ kohaldamise lõpuni, olenevalt sellest, kumb on varasem.
- (2) Aafrika rahutagamisrahastu rahastamisvajadused 2021. aasta jaanuarist juunini on hinnanguliselt kuni 129 000 000 eurot.
- (3) On asjakohane kasutada 10. EAFi projektidest vabanenud rahalisi vahendeid Aafrika rahutagamisrahastu rahastamise tagamiseks kuni 2021. aasta juuni lõpuni või kuni AKV-ELi partnerluslepingu kohaldamise lõpuni, olenevalt sellest, kumb on varasem.
- (4) Nende täiendavate rahaliste vahenditega tuleks rahastada toetust Aafrika juhitud rahutagamisoperatsioonidele.
- (5) Kõnealuseid vahendeid tuleks kasutada kooskõlas Aafrika rahutagamisrahastu asjaomaste mitmeaastaste tegevusprogrammidega ning 11. EAFi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega, nagu on sätestatud nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määruses (EL) 2015/322 11. Euroopa Arengufondi rakendamise kohta²¹ ja nõukogu 26. novembri 2018. aasta määruses (EL) 2018/1877, mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust²²,

¹⁹ ELT L 210, 6.8.2013, lk 1.

²⁰ Lepingut (ELT L 317, 15.12.2000, lk 3) on muudetud 25. juunil 2005 Luxembourgis alla kirjutatud lepinguga (ELT L 209, 11.8.2005, lk 27) ja 22. juunil 2010 Ouagadougous alla kirjutatud lepinguga (ELT L 287, 4.11.2010, lk 3).

²¹ ELT L 58, 3.3.2015, lk 1–16.

²² ELT L 307, 3.12.2018, lk 1–21.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

10. Euroopa Arengufondi (EAF) projektidest vabanenud rahalistest vahenditest eraldatakse kuni 129 000 000 eurot Aafrika rahutagamisrahastu täiendamiseks 1. jaanuarist kuni 30. juunini 2021 või kuni AKV-ELi partnerluslepingu kohaldamise lõppemiseni, olenevalt sellest, kumb on varasem.

Kõnealuseid rahalisi vahendeid kasutatakse kooskõlas 11. EAFi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päevale järgneval päeval.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*